

Asia: VN/1972/2020

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston koulutuspoliittiseksi selonteoksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset selontekoa koskevat kommentit

Koulutuspoliittisessa selonteossa on tuotu esiin kasvatuksen, koulutuksen, tutkimuksen ja kulttuurin varaan rakentuva sivistysperusta ja se että hyvinvointi, tasa-arvo ja ihmisten kehittyminen rakentuu henkiselle sivistysperustalle. Tiedon ja keskustelun pirstoutuessa, näkemysten jakautumisen todellisuudessa sekä ihmiseltä enemmän vaativan modernin elämän näkymässä tulisi tuoda esille vahvemmin ihmisenä kasvun tavoite myös koko aikuisiän ajan. Nykyisyys, saati tulevaisuus vaatii enemmän ponnisteluja eri näkemysten kesken käytävän yhteisen ja perusteluihin pohjautuvan keskustelun taitojen ja kulttuurin ylläpitämiseksi.

Selonteossa on tunnistettu ja kirjattu monia keskeisiä koulutuspolitiikan haasteita, kuten oppimistulosten lasku eri koulutusasteilla, yhdenvertaisuuden puutteet, vahvemman opiskelun tuen tarpeet, yhteisöllisyyden vahvistamisen tarve.

Selonteossa todetaan, että koulutus on moninaisempaa, mutta Suomen koulutusjärjestelmäkuvauksessa (s. 9) ei näy mitenkään ei-tutkintotavoitteinen koulutus (esim. Työvoimakoulutukset), eikä erilaiset koulutuksen järjestäjät ja muu kuin Opetus- ja kulttuuriministeriön kautta tuleva koulutuksen rahoitus (s. 10 esim. TEM).

Kommentit lukuun 2. Visio/tavoitetila – koulutus ja tutkimus kohti 2040-lukua

Visio on ansiokas tasa-arvoa ja ihmisen kehittymistä ja hyvinvointia korostava. Kannatettaviin tavoitteisiin tulisi kuitenkin lisätä painavammin monihallinnollinen ja ammatillinen yhteistyö oppimisvaikeuksien tunnistamiseksi varhaislapsuudessa sekä koulukiusaamisen voittamiseksi. Kirjatut tavoitteet ovat kannatettavia, mutta sisältää vain OKM-näkökulman: tavoitteissa ei mitään mainintaa ei-tutkintotavoitteisesta, räätälöitävästä ja joustavasta koulutusmahdollisuudesta.

Kommentit lukuun 3.1 Varhaiskasvatus sekä esi- ja perusopetus

Selonteossa on nostettu esiin tärkeää asiaa mm. syrjäytymisvaarassa olevista lapsista ja maahanmuuttajataustaisten koulumenestyksestä (esim. matematiikka). Näihin haasteisiin pitäisi puuttua jo tässä vaiheessa, etteivät ongelmat jatkossa kasaudu.

Kommentit lukuun 3.2 Toinen aste

Selonteossa on hyvin nostettu esille eriarvoistavia tekijöitä ja niihin puuttumisen tärkeyttä. Tässä taas on tärkeää huomioida maahanmuuttajataustaisten opintojen aikainen tuki esim. Kielitaidon osalta.

Työelämän ja koulutusten kohtaanto (s. 25-) osiossa ei ole huomioitu ollenkaan työvoimakoulutusta ja ei-tutkintotavoitteisesta koulutusta, vaikka selonteossa puhutaan joustavista ja räätälöitävistä osaamiskokonaisuuksista sekä kouluasteita ylittävästä koulutuksesta. Toimenpiteet työelämän muutoksiin vastaamiseksi jäävät liian yleiselle tasolle. Eri toimijoiden tulevaisuustyön vahvistaminen ja sen liittäminen koulutukseen tulisi olla keskeinen toimenpide

Kommentit lukuun 3.3 Korkeakoulut

Selonteossa on tärkeä nosto maahanmuuttajat ym. aliedustetut ryhmät ja näiden tukeminen korkeakouluopinnoissa (s. 32). Samoin (s. 34) jatkuvan oppimisen joustava korkeakouluopintojen tarjonta ja kuten jo eri puolilla on toteutettukin eri koulutusaste kohtaisten opintojen yhdistämismahdollisuus.

Kommentit lukuun 3.4 Tiede ja tutkittu tieto

Esiin nostettujen tavoitteiden ja toimenpiteiden lisäksi selonteossa pitäisi nostaa esiin erityisesti ennakointi- ja tulevaisuustutkimuksen/-tiedon rooli. Tulevaisuustutkimuksen ja siitä käytävän yhteisen keskustelun pitäisi pystyä tarjoamaan esim. yrityksille ja työelämälle riittävästi dataa ja analysoitua tietoa, jotta nämä pystyvät ennakoimaan tulevaisuuteen vaikuttavia tekijöitä.

Kommentit lukuun 3.5 Vapaa sivistystyö

Tässä mielenkiintoista pohdintaa mm. Maahanmuuttajien luku- ja kirjoitustaidon koulutuksesta (s. 39). Karvin mukaan vapaa sivistystyö on hoitanut tehtävänsä hyvin, mutta rahoitus ei ole kohdallaan. Käytännön kokemus oli, että määräraha siirtyessä OKM:lle, niin mitoitus ei ollut riittävä. Käytännössä on nykyisellään tullut esille mm. koulutuksen järjestäjiltä (valtakunnallisesti), että kotoutumiskoulutukseen siirtyvillä luku- ja kirjoitustaidon koulutukset käyneillä opiskelijoilla, kielitaito ei ole riittävä kotoutumiskoulutuksen ensimmäisiinkään moduuleihin. Osa vapaan sivistystyön järjestämästä koulutuksesta on liian lyhyttä verrattuna siihen, mitä sen pitäisi olla kestoltaan (n. 100 pv). Kotoutumiskoulutuksissa joudutaan siis järjestämään ns. 0-tason koulutusta (ja kuluttamaan kotoutumiskoulutuksen kapasiteettia ja kotoutumisaikaa), jotta opiskelijat pääsevät oikealle tasolle. Eli kotoutumiskoulutukseen kohdistuvan kritiikin syyt voivat johtua jo sitä edeltävästä koulutuksesta!

Kommentit lukuun 3.6 Jatkuva oppiminen – työuran aikainen oppiminen

Selonteossa on todettu (s. 41); "Osaamistarpeet eivät aina asetu koulutusjärjestelmän koulutustasoille, vaan niihin voitaisiin PARHAITEN vastata yhdistelmällä toisen asteen ja korkeasteen koulutussisältöjä" Keinovalikoimasta on jätetty pois nopeasti reagoiva TE-palvelujen työvoimakoulutus ja muu ei-tutkintotavoitteinen koulutus, mikä on erittäin hyvä, joustava ja räätälöitävissä oleva mahdollisuus kehittää osaamista, joka on relevanttia työelämän muutoksissa (digitalisaatio, alustatalous ym.). Huomioidaanko todellinen työelämävastaavuus, jos lähtökohta on vain tutkintotavoitteisen koulutuksen ensisijaisuus

Kommentit lukuun 3.7 Opetus-, ohjaus- ja muu henkilöstö

-

Kommentit lukuun 3.8 Taide- ja kulttuurikasvatus ja -opetus ja taiteen perusopetus

Koulutusalaä kehittäessä siihen olisi hyvä lisätä sisältöinä erilaista yrittäjyyteen, liiketoimintaan, palvelumuotoiluun ym. liittyviä teemoja. Näin taiteen syväosaamisen lisäksi parannetaan mahdollisuuksia esim. itsensä työllistämiseen tai erilaiseen kevytyrittäjyyteen ym. Taide- ja kulttuurikasvatus sinänsä on tarpeellista ja kannatettavaa, mutta ns. Sivuainetyyppiset sisällöt mahdollistaisivat kenties myös tavat oppia esim. markkinoimaan omaa osaamista tai tuotoksia ja sitä kautta helpottaisivat toimimaan alalla ja saamaan elannon.

Kommentit lukuun 3.9 Opintotuki

-

Kommentit lukuun 3.10 Ruotsinkielisen koulutuksen tilanne, tavoitteet ja toimenpiteet

-

Kommentit lukuun 3.11 Maahanmuuttajataustaisten oppiminen ja oppimispolut

Kommentit sisältyvät kohtiin 3.1, 3.2, 3.3, 3.5.

Kommentit lukuun 4. Koulutus- ja tutkimusjärjestelmän tilannekuva ja keskeiset muutostekijät. Pyydämme tarvittaessa kirjaamaan vain tiiviin yleisen lausunnon luvusta ja yksityiskohtaisesti vain tärkeimmät kommentoitavat tai mahdollisesti puuttuvat asiat

-

Goyal Lea
Keski-Suomen ELY-keskus, Elinkeinoyksikkö